

μα τοῦ ταπεινοῦ γραφῶς, ἐπειπὼν «μὴ σκυθρωπάζης πλέον.»

Ἡ ἐπομένη ἀνέκδοτος καὶ αὐτογράφος ἐπιστολὴ καὶ διατριβὴ τοῦ αἰοδιμοῦ διδασκάλου τοῦ γένους Θεοφίλου Καίρη, τὸ πανομοίωτον τῆς ὑπογραφῆς τοῦ ὁποίου ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ 119 ἀριθμῷ τῆς «Ἐστίας», ἀπεστάλη ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν παρὰ τινος τῶν ἐν Ἐνδρῷ φιλομούσων συνδρομητῶν ἡμῶν, συνοδευομένη διὰ τῶν ἐξῆς γραμμῶν :

Κύριε Συντάκτα τῆς Ἐστίας. — Πολλάκις ἐβρέθη, καὶ κατὰ κόρον ἐπανελήφθη ὑπὸ τινων σφόδρα ζηλωτῶν τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν θρησκείας, ὅτι ὁ αἰμίμητος διδασκαλὸς τοῦ γένους Θεοφίλος ὁ Καίρης ἦτον ἄθεος ἄθεος ἄθεος καὶ ὁ λίσσῃς, καὶ ὅτι οὐδὲν ἐπρέσβευεν ἢ παρεδέχετο σύμφωνον πρὸς τὰς Ἱερὰς ἀρχὰς τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀφ' ἑνὸς πάντως εἰσὶν ἡ κρηπίς τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Πίστεως. Τοῦτων ἕνεκα δίκαιον θεωρῶ νὰ δημοσιευθῇ ἡ κατοπιτέρω ἐπιστολὴ τοῦ σοφοῦ ἐκείνου ἀνδρός, ἥτις μετὰ τὸν θάνατόν του εὐρέθη εἰς τὴν τζέπην τοῦ τριωνίου του, ὅπερ ἐφόρει, καὶ τὸ ὅποσον ἐκόμισεν ἐκ Σύρου εἰς Ἄνδρον ὁ μακαρίτης ἀδελφός του Δημήτριος. Δίκαιον δὲ θεωρῶ νὰ δημοσιευθῇ ἐπίσης καὶ ἡ περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου πραγματεία τοῦ ἐναρέτου ἐκείνου ἀνδρός, καθύστερον πολλοί, ἐκ πλάνης βεβαίως, ἀποδίδουσιν αὐτῇ δοξασίας ὧς ἀντιθέτους πρὸς τὰς δοξασίας ἃς ἐκεῖνος ἐπρέσβευεν.

Δέχθητε κτλ.

Ἄνδρος,

16 Ἰουλίου 1878.

Ὁλως ὑμέτερος;

A. K. M.

Σ. τ. Δ.

* *

Φιλάνθρωπε τῶν Ὁρρανῶν προστάτα,

Διὰ τοῦ αὐταδέλου μου Σᾶς ἐξαποστέλλω, κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν μου, σύντομον ἔκθεσιν οὐχὶ ὧλων, ἀλλὰ τινῶν μόνον ἐπιχειρημάτων, διὰ τῶν ὁποίων ἀποδεικνύεται ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς.

Ἄν καὶ ἐπεθύμουν νὰ τὴν ἐκτείνω περισσώτερον, προσθέτων ὅσα καὶ φιλόσοφοι καὶ συγγραφεῖς καὶ ἡμέτεροι καὶ ἄλλων ἐθνῶν λέγουσι πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τοῦ τόσον παρηγορητικοῦ καὶ ἀγαπητοῦ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τόσον συμφώνου μὲ τὴν ἀληθινὴν εὐδαιμονίαν τοῦ δόγματος, οὔτε ὁ χρόνος ὅμως, οὔτε αἱ περιστάσεις μὲ ἐσυγχώρουν νὰ πληρώσω ταύτην μου τὴν ἔφθεσιν.

Ἰσως ὁ Δοτὴρ ὧλων τῶν ἀγαθῶν μὲ ἀξιώσῃ νὰ τελειώσω ἄλλοτε, ὅτι τῶρα νὰ πράξω δὲν δύναμαι.

Πλὴν Σᾶς βεβαιῶ, ὅτι ἐν τῶν ἰσχυροτέρων ἐπιχειρημάτων, διὰ τοῦ ὁποίου θέλετε πεισθῆ ἀναμφιδύως περὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, θέλετε εὐρεῖ, ἐὰν προσέξετε ὀλίγον μόνον εἰς τὸ βάθος τῆς φιλάνθρωπου καὶ φιλοστοργοῦ καρδίας Σας.

Ἄνακαλέτατε εἰς τὸν νοῦν Σας πόσον λυπεῖσθε βλέποντες ἄνθρωπον ἀληθῶς δυστυχοῦντα, καὶ πόσον προσπαθεῖτε νὰ τὸν βοηθήσετε.

Ἐνθυμήθητε ποῖαν ὀδύνην ὑποφέρει ἡ φιλόστοργος καρδία Σας ὅταν ἀσθενήσῃ κανὲν τῶν τέκνων Σας, πόσον ἐπιθυμεῖτε, ἐὰν ἠδύνασθε, ἀμέσως νὰ τὸ θεραπεύσητε, καὶ πόσον, ὅταν ἀρχίσῃ νὰ ἀναλαμβάνῃ, αἰσθάνεσθε καὶ χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν. Εἴμεθα ἡμεῖς ἄρα γε καὶ φιλάνθρωποτεροι καὶ φιλοστοργότεροι ἀπὸ τὸν φύσει φι-

λάνθρωπον καὶ φιλόστοργον ὧλων τῶν λογικῶν κτισμάτων πατέρα, ὅστις καὶ θέλει βέβαια καὶ δύναται νὰ καταστήσῃ τὰ τέκνα του ἀληθῶς ἀθάνατα καὶ εὐδαιμόνα, ἀρκεῖ μόνον νὰ ζῶσι κατὰ τὸ πανάγιον αὐτοῦ θέλημα ; νῦδὸκῃσεν ἄρα γε νὰ γενῶνται, διὰ νὰ τὰ βλέπῃ μόνον ἀσπλάγχως καὶ βασανιζόμενα καὶ ταλαιπωρούμενα, καὶ τέλος ἀθλίως καὶ ἀπανθρώπως ἀποθνήσκοντα ; . . . Ἐὰν εὐρεθῇ ἄνθρωπος νὰ ὑπολάβῃ τοῦτο μίαν μόνην στιγμὴν, δὲν λέγω ὡς ἀληθές, ἀλλ' ὡς πιθανὸν μόνον ἢ ἀμφίβολον, μεγαλητέραν καὶ ἀτοπίαν καὶ βλασφημίαν δὲν ἤθελε δεχθῆ βέβαια. Ὅθεν ἐκ μόνου τοῦ τοιούτου ἐπιχειρήματος ἡμπορεῖτε νὰ πεισθῆτε, ὅτι εἶναι ἀδύνατον ὁ ἄνθρωπος νὰ μὴν ὑπέσχη ἀθάνατος.

Ἄφ' οὗ στοχασθῆτε ὅλα αὐτὰ, καὶ ἀναγνώσετε καὶ τὴν ἔκθεσιν, παρακαλῶ, νὰ μὲ φανερώσετε, ἐὰν ἀγαπᾶτε, τὴν περὶ τούτων γνώμην Σας.

Ἐγὼ δὲ Σᾶς ἐπέυχομαι εἰς ταύτην μὲν τὴν ζῶν βίον μακροβιότατον μετὰ πάντων τῶν κατὰ Θεὸν καταθυμιῶν, εἰς δὲ τὴν μέλλουσαν ἀληθινὴν καὶ εὐδαιμονίαν καὶ μακαριότητα, καὶ ἀσπαζόμενός Σας ἀπὸ καρδίας ὡς καὶ τὰ φίλτατα τέκνα Σας, μένω ὧλως ἐγγνωμονῶν

Ὁ φίλος σας

Θ. ΚΑΙΡΗΣ.

ΠΕΡΙ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Σύντομος ἔκθεσις τῶν περὶ Ἀθανασίας τῆς ψυχῆς κυριωτέρων ἐπιχειρημάτων.

Ὅσον εἶναι ἀναγκαῖον εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ μὴ ἀμφιβάλλῃ διόλου, ὅτι ἡ ψυχὴ ὑπάρχει ἀθάνατος, τόσον ὑπάρχουσι πολλοὶ καὶ ἀναντίρρητοι λόγοι, διὰ τῶν ὁποίων περὶ τούτου νὰ βεβαιωθῇ δύναται, ἐὰν μόνον καλῶς ἐπιστήσῃ τὸν νοῦν εἰς τὴν περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς ἔρευναν.

Ὅταν ἐξετάσῃ τις καὶ τὴν φύσιν καὶ τὰς δυνάμεις τῆς ψυχῆς, θεωρήσῃ δὲ αὐτὴν καὶ ὡς ἐκ τοῦ πανσόφου, παντοδύναμου καὶ παναγάθου Θεοῦ τῶν ὧλων, ὅταν ἐρευνησῇ ὅχι μόνον τὰς δόξας ὧλων ἐν γένει τῶν ἐθνῶν, καὶ τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν σημερινῶν, ὡς καὶ τὰ διάφορα αὐτῶν ἔθιμα τὰ ὡς πρὸς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς ἀναφερόμενα, ἀλλὰ καὶ ὧλων ἐν γένει τῶν μεγαλητέρων σοφῶν τὰ φρονήματα, βεβαιοῦται, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἀληθῶς αἰδιος, ἢ ὁ κυρίως ἄνθρωπος εἶναι ἀληθῶς ἀθάνατος.

Καὶ τῶντι ὁ ἄνθρωπος μετὰ τῶν ἄλλων σωματικῶν ἰδιοτήτων, οἷον τοῦ ἑκτατοῦ, τοῦ ἑτεροκινήτου, τῆς βαρύτητος κτλ., ἔχει καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι διαφόρων αἰσθημάτων, τοῦ ἐνοεῖν, κρίνειν, διανοεῖσθαι, μνημονεύειν, ἐρευνᾶν τὰ παρελθόντα, τὰ ἐνεστῶτα καὶ τὰ μέλλοντα, τὰ παρόντα καὶ τὰ μακρὰν ἀπέχοντα, τοῦ θεωρεῖν ἑαυτὸν, καὶ αὐτογνωστικὸν εἶναι, τοῦ ἀνακαλύπτειν τοὺς λόγους τῶν φαινομένων καὶ τοὺς νόμους καθ' οὓς ταῦτα ἐκτε-

ἄνθρωπον θέλει δοθῆ μετὰ τὴν ζωὴν ταύτην καὶ ἄλλη, εἰς τὴν ὁποίαν θέλει ἀπολαύσει ὅσων ἐπλάσθη ἐπιδεικτικὸς, ἐάν ἕως ζῆσι εἰς ταύτην συμφώνως μετὸν ὑπὸ τοῦ ὑπερτάτου Δημιουργοῦ τῆς φύσεως δοθέντα εἰς αὐτὸν νόμον.

Διὰ τὴν ἐννοήσωμεν δὲ τοῦτο καλῆτερα, ἂς υποθέσωμεν ὅτι τὸ ἐν τῇ μήτρᾳ ἐμβρυον ἡδύνατο νὰ θεωρῆ τὰ περὶ αὐτὸ καὶ νὰ συλλογίζεταί· τί ἄρα γε ἤθελεν εἰπεῖ τοῦτο; ἔχω χεῖρας, πόδας, ὀφθαλμούς, ὄτα, στόμα, γλῶσσαν, λάρυγγα, πνεύμονα, τὰ ὁποῖα εἶναι τώρα διόλου εἰς ἐμὲ ἄχρηστα· ἄρα γε εἰς μάτην ταῦτα με ἐδόθησαν; ἂν στοχασθῆ ὅτι εἰς μάτην, ἤθελε παραλογισθῆ βέβαια καὶ δεχθῆ ψεῦδος προφανέστατον· ὀρθῶς λοιπὸν συλλογιζόμενον ἤθελεν εἰπεῖ ὅχι εἰς μάτην, καὶ ἐπομένως ἤθελε συμπεράνει, ὅτι δὲν ἐπλάσθη νὰ ζῆ εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ ζῆσι καὶ ἄλλοι, ὅπου χεῖρες, πόδες, ὀφθαλμοὶ κτλ. θέλουσιν εἶσθαι εἰς αὐτὸ χρήσιμα.

Τοιαῦτα τινὰ καὶ ὁ ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς ζωῆς ταύτης εὐρισκόμενος ἄνθρωπος νὰ συλλογισθῆ δύναται· ἔχω δυνάμεις μηδὲως εἰς τὴν ζωὴν ταύτην ἐκπληρουμένας· ἄρα γε εἰς μάτην αὐταὶ με ἐδόθησαν; ἂν νομίση, ὅτι εἰς μάτην, παραλογίζεται βέβαια, καὶ δέχεται ψεῦδος προφανέστατον· ὅθεν πρέπει ἀναγκάσιως νὰ συμπεράνη, ὅτι δὲν ἐπλάσθη ὑπὸ τοῦ Πανσόφου καὶ Πανάγαθου καὶ Παντοδυνάμου Θεοῦ διὰ τὴν ζῆσιν μόνον εἰς ταύτην τὴν ζωὴν, ἀλλὰ θέλει μεταβῆ καὶ εἰς ἄλλην, ὅπου αἱ δοθεῖσαι εἰς αὐτὸν δυνάμεις θέλουσι βληθῆ εἰς ἐνέργειαν.

Ἐκ τούτων λοιπὸν συμπεραίνομεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη τῳόντι ἀθάνατος· καὶ ἔπειτα ἂν τοῦτο τὸ θεοσεβεῖν δυνάμενον λογικὸν ὄν ὑποτεθῆ θνητὸν, ποῖα λοιπὸν εἶναι τοῦ ἀθανάτου Δημιουργοῦ τὰ ἀθάνατα ἔργα; ἡ ἀναίσθητος ὕλη; ἀλλ' αὐτῆς ἡ ὑπαρξίς εἶναι ἀληθινὴ ἀνυπαρξία.

Καὶ ὅταν ὁ ἄνθρωπος εἶναι θνητός, ποῦ τότε ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ, ὅτε ἀναίσθητα κτίσματα, λίθοι, φυτὰ, ἄλογα ζῶα, εἶναι πολυχρονιώτερα παρὰ τὸ θαυμαστὸν αὐτὸ δημιούργημα, τὸν ἄνθρωπον; ποῦ ἡ ἀγαθότης καὶ παντοδυναμία του, ὅταν μηδαμινὰ ὄντα εἶναι ἀσυγκρίτως παρ' αὐτὸν διαρκέστερα; ποῦ ἡ δικαιοσύνη του, ὅταν ἡ γῆ εἶναι πλήρης ἀδικιών; ὅταν ὁ μόνος ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ Δημιουργοῦ καὶ τῶν δημιουργημάτων Αὐτοῦ ἄξιος θεωρῶς παρέρχεται, τὰ δὲ λοιπὰ δημιουργήματα διαρκῶσιν αἰδίως; ὅταν ὁ μόνος ἐπὶ τῆς Γῆς δυνάμενος καὶ γινώσκειν καὶ ἀγαπᾷν Αὐτὸν καὶ Αὐτῷ μόνῳ λατρεύειν καὶ εἰς Αὐτὸν ἐλπίζειν, ἀθλιῶς τὸ ζῆν ἀφαιρεῖται, τὰ δὲ μηδὲν τούτων νὰ πράξωσι δυνάμενα διὰ παντός διαμένουσι;

Διατὶ νὰ ἐνσταλάξῃ εἰς τοῦ ἀνθρώπου τὸ σῆθος αὐτὴν τὴν ἀκόρεστον τοῦ ζῆν καὶ τοῦ εὐ-

δαιμονεῖν ἔφρασι, καὶ νὰ ἐμφυτεύσῃ εἰς τὸν νοῦν του τὴν τόσον παρηγορητικὴν καὶ μετὰ τὴν ἀληθινὴν ζωὴν καὶ εὐδαιμονίαν του συμφωνοῦ τῆς ἀθανασίας ιδέαν;

Ποῖος λοιπὸν ἀγαθὸς καὶ παντοδύναμος πατήρ εἶναι ὁ Θεὸς, ὅταν δυνάμενος νὰ δημιουργῆσῃ τὸν ἄνθρωπον, τὸ θαυμασιώτερον τῶν ἐπὶ γῆς δημιουργημάτων του, ἀθάνατον καὶ νὰ τὸν ἀφαρπάσῃ ἀπὸ τὰς περικυκλώσας αὐτὸν δυστυχίας, τὸν ἐπλάσῃ καὶ θνητὸν καὶ δυστυχέστατον; διατὶ λοιπὸν ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὸ εἶναι; ἐπὶ τὸ δυστυχεῖν μόνον; καὶ τότε τί ἤθελεν εἶσθαι αὐτός ὁ Θεὸς πατήρ, ἦ. . .

Διατὶ ἔδωκε τὴν δύναμιν εἰς αὐτὸν, ὥστε ὅλα τὰ ἔθνη ὁποιοῦδήποτε θρησκείματος καὶ ἂν ἦναι, καὶ αὐτὰ τὰ βαρβαρώτατα, καὶ αὐτὰ τὰ ἀνθρωποφάγα, νὰ ἦναι ὑπερβέβαια διὰ τὴν ἀθανασίαν τοῦ ἀνθρώπου;

Καὶ τῳόντι ὅλα τὰ ἀρχαῖοι ἔθνη, Αἰγύπτιοι, Ἰνδοὶ κτλ., ὅλα τὰ σημερινὰ, ὅλα τὰ νεωστὶ ἀνακαλυπτόμενα δέχονται ὡς βεβαίότατον, ὅτι ὁ ἄνθρωπος καὶ μετὰ θάνατον ζῆ αἰδίως, καὶ δεικνύουσι τοῦτο δημοσίως διὰ διαφορῶν περὶ τοὺς τεθνεώτας τελετῶν.

Καὶ τελευταῖον δὲν ὑπῆρξεν εἰς τὰ ἀρχαῖα ἔθνη, δὲν ὑπάρχει εἰς τὰ σημερινὰ ἀληθῶς σοφὸς καὶ ἐνάρετος φιλόσοφος, ἀληθῶς σοφὸς καὶ ἐνάρετος Νομοθέτης, ὅστις νὰ μὴν ἦναι πεπεισμένος καὶ νὰ μὴ λέγῃ εἰς ὅλους, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη διὰ τὴν αἰδιότητα.

Ἄλλ' ἐγὼ νομίζω, ὅτι ὅλα ἐν γένει τὰ κτίσματα λέγουσιν εἰς αὐτόν· Ἄνθρωπε, Σὺ δύνασαι νὰ μᾶς θεωρῆς, καὶ εἰσαι ἀνώτερος τῶν ὑπὸ Σοῦ μέχρι τοῦδε τοῦλάχιστον θεωρηθέντων, ἡμεῖς διαρκοῦμεν καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃς Σὺ θνητός;

Ὁ ἴδιος τῶν ὄλων Δημιουργὸς μοὶ φαίνεται, ὅτι λέγει καθ' ἐκάστην εἰς τὸν ἄνθρωπον, εἰς τὸν σοφὸν καὶ ἐνάρετον·

Ἄνθρωπε, Σὺ ἐπλάσθης ὑπ' ἐμοῦ διὰ τὴν ἐμὴν γνῶσιν καὶ νὰ με ἀγαπᾷς, καὶ νὰ ἀπολαμβάνῃς δι' ἐμοῦ τὴν εἰς ἐμὲ μακαριότητα, μιμούμενος ἐμὲ ὅσον ἐνδέχεται κατὰ τὴν σοφίαν, ἀγιότητα, ἀγαθότητα, δικαιοσύνην, φιλανθρωπίαν, κτλ., ἐνούμενος με ἐμὲ διὰ τῆς γνώσεως τῆς ἀγάπης σου· ἐγὼ εἶμαι αἰώνιος καὶ ἀθάνατος, καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν σὺ νὰ ἦσαι θνητός;

Σὺ ἀποθνήσκεις διὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀρετὴν, Σὺ ἀδικεῖσαι, δυστυχεῖς, ἐγὼ εἶμαι δίκαιος· πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ σὲ ἀφήσω χωρὶς ἀμοιβῆς;

Πολλὰ τῶν ἔργων σου διαρκοῦσι περισσότερον παρὰ Σὲ, ὅστις εἶσαι ἔργον ἰδικόν μου. Σὺ ἀγαπᾷς τόσον τὰ τέκνα σου, τοὺς γονεῖς, τοὺς φίλους σου, τοὺς δυστυχεῖς, τὰ ὀρφανὰ, τὸν ἄνθρωπον, ὥστε ἂν Σὲ ἦτο δυνατὸν, ἤθελες τοὺς καταστήσει ὅλους καὶ εὐτυχεῖς καὶ ἀθανάτους·

Σὺ δὲν ἤξεύρεις τί νὰ κάμης βλέπων τὰ δάκρυα τοῦ θρηνοῦντος τὸν ἀποθανόντα μονογενῆ υἱόν σου, καὶ προσπαθεῖς νὰ τὰ σπογγίσῃς; εἶσαι Σὺ λοιπὸν καὶ δυνατώτερος, καὶ σοφώτερος, καὶ ἀγαθώτερος, καὶ δικαιοτέρος, καὶ φιλοστοργώτερος, καὶ φιλανθρωπώτερος, καὶ συμπαθέστερος παρ' ἐμέ; εἰς τοῦτο λανθάνεσαι, υἱέ μου· ὄχι δὲν σὲ ἐδημιούργησα ἐγὼ θνητόν. Σὲ ἔπλασα ἀθάνατον διὰ τὴν ζῆς αἰδίου, καὶ ζῶν κατ' ἐμέ νὰ ἀπολαμβάνῃς αἰδίου ὁμοίαν μὲ τὴν ἰδικὴν μου μακαριότητα.

Καὶ ὡς ἐκ τῆς φύσεως λοιπὸν, καὶ ὡς ἐκ τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ Δημιουργοῦ, καὶ ὡς ἐξ αὐτῶν τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐκ πάντων ἐν γένει βεβαιούμεθα, ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἐπλάσθη διὰ τὴν ἦναι ἀθάνατος, καὶ ἐπομένως, ὅτι πρέπει νὰ πράττῃ ἔργα ἀθανασίας καὶ αἰδιότητος ἄξια.

Μακάριος ἀληθῶς, καὶ τρισμακάριος, ὅστις γινώσκῃ καὶ ἀγαπῶν τὸν Θεόν, καὶ κατ' αὐτὸν διαβίῃ καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύων, δειχθῆ τοῦ μεγάλου τῶντι καὶ θαυμασίου δωρήματος τοῦ Ὑψίστου, αὐτῆς τῆς ἀθανασίας καὶ τῆς αἰδιότητος ἄξιος!

Θ. ΟΦΙΛΙΟΣ ΚΥΨΗΣ.

ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΚΕΤΙΓΝΗ,

Ἡ συντομωτέρα ὁδὸς, ἵνα μεταβῇ τις εἰς Κετίγνην, εἶναι ἡ διὰ Καττάρου τῆς Δαλματίας. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τοῦτο, ἀναχωρῶν τις ἐκ Κερκύρας, διέρχεται παρὰ τὰς λίαν ἀξιοπεριέργους, ἀλλ' οὐχὶ καὶ λίαν γνωστὰς χώρας τῆς Ἀλβανίας καὶ Δαλματίας, θέλω ποιῆσαι παρέκβασιν τινα, διαλαμβάνων ὡς ἐν προοίμῳ, καὶ περὶ τοῦ μέχρι Καττάρου δρομολογίου μου. Εὐτυχῶς (ὅπερ σπανίως κατὰ τὴν γραμμὴν ταύτην συμβαίνει) ἀνεχώρησα ἐκ Κερκύρας ἐν αἰσθητῇ συντροφίᾳ, ἔχων συνοδοιπόρους τὸν Γάλλον Κύριον Léonourneux, ἀντιπρόεδρον τοῦ Ἐφετείου Ἀλεξανδρείας, καὶ τὸν Ἀγγλον συνταγματάρχην Lyons Fremantel. Παραπλεύσαντες τὴν ἄγονον καὶ πετρώδη νότιον Ἀλβανίαν καὶ κατόπιν τὴν εὐφορωτάτην Μέσην Ἀλβανίαν, παρὰ τὰς ἐκβολὰς σχεδὸν τῶν παραλλήλων διασχίζόντων αὐτὴν ποταμῶν, ἐσταματήσαμεν ὀλίγας ὥρας πρὸ τῶν κομποπόλεων Αὐλώνος καὶ Δυρράχίου, ἥτοι τῆς ἀρχαίας καὶ ἱστορικῆς Ἐπιδάμνου, κυριωτέρας αἰτίας τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, συμμερισθείσης πάσας τὰς περιπετειᾶς τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους καὶ ἐπιδεικνυούσης ἔτι ἀμυαῖον καὶ ἐπικρατοῦν τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα. Ἐκεῖ θελήσαντες νὰ ἀποβιβάσθωμεν μετὰ τῶν δύο συνοδοιπόρων μου, ἵν' ἀνταποκριθῶμεν πρὸς τὰς δεξιώσεις καλῶν φίλων καὶ συμπολιτῶν, μικροῦ δὲ ἐπιγιγόμεθα, διότι, ἀνατραπέψης τῆς λέμβου, ἐμείναμεν ἐπιπλέοντες καὶ ἐπὶ πολὺ ἐπαλαίσσαμεν κατὰ τῆς κυματοέσεως θα-

λάσεως. Εὐτυχῶς, ἅπαντες κολυμβηταί, ἠδυνήθημεν νὰ σωθῶμεν καὶ κακῶς ἔχοντες νὰ ἐπανεέλθωμεν ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ. Τοῦ ἐπεισοδίου τούτου μὴ σθέντος ἄλλας συνεπειᾶς δὲν ἀνεμιμησκόμεθα ἢ μόνον τοῦ φαιδρῶς μέρους καὶ, ἀντὶ νὰ μνησικακῶμεν κατὰ τοῦ πλοιάρχου, οὐδεμίαν λαβόντος πρόνοιαν πρὸς διάσωσιν ἡμῶν, ἐξεδικούμεθα κατ' αὐτοῦ δι' ἐπιγραμμάτων, διότι, νεόγαμος καὶ διερχόμενος ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ τὴν σελήνην τοῦ μέλιτος, ἀντὶ νὰ φροντίσῃ περὶ κινδυνεύοντων ἐπιβατῶν, ἐφρόντιζε φυσικῶς τῷ λόγῳ νὰ καθησυχάσῃ τὴν ἐπὶ τῇ θῆα τοῦ κινδύνου ἡμῶν καταπτοῦθῆσαν θελκτικὴν σύζυγόν του. Ἐκεῖθεν δὲ, παραπλεύσαντες τὴν ὠραίαν Ἄνω Ἀλβανίαν καὶ διελθόντες παρὰ τὸ στόμιον τοῦ Μπογιάννα καὶ παρὰ τὸ Ἀντίβαρι, ἠρξάμεθα παραπλέοντες τὴν Δαλματίαν, ἀνωθεν τῆς ὁποίας ἀμέσως ἐθεώμεθα ἐπικαθήμενα τρόπον τινα τὰ ὑψηλά, πετρώδη καὶ πράγματι σχεδὸν μελανὰ ὄρη τοῦ Μαυροβουνίου. Εἰσελθόντες εἰς τὰ στόμια τοῦ Καττάρου, πολλὴν ἔχοντα τὴν ὁμοιότητα πρὸς τὸν Βόσπορον, ἐπὶ δύο ὥρας καὶ μέχρις ὅτου τὸ ἀτμόπλοιο φθάσῃ εἰς τὸ ἐν τῷ μυχῷ τοῦ κόλπου κείμενον Κάτταρον, ἐπλέομεν ἐν τῷ μέσῳ ἐλικοειδῶν πορθμῶν, ἐκατέρωθεν τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι κῶμαι καὶ χωρία γραφικὴν ἔχοντα θέαν. Τὸ Κάτταρον κεῖται ἐπὶ τῶν ποδῶν καθέτως ἐπικαθημένου ὑψηλοῦ ὄρους, ὡς ἐκ τούτου δὲ καὶ πληκτικὸν εἶναι καὶ ὀρίζοντα ἔχει λίαν περιορισμένον. Ἐκτὸς τοῦ φρουρίου καὶ τῶν ὄχυρωμάτων, οὐδὲν τι ἕτερον ἄξιον λόγου βλέπει τις ἐν αὐτῷ.

Τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα ἀνεχώρησα ἐκ Καττάρου διὰ Κετίγνην. Ἴνα μεταβῇ τις ἐκεῖσε, πρέπει ν' ἀνέλθῃ ἔφιππος εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ καθέτως ἐπικαθημένου τοῦ Καττάρου ὑψηλοῦ ὄρους. Ἡ ἀνοδος αὕτη διαρκεῖ ὑπὲρ τὰς δύο ὥρας ἐπὶ κελῆς ἐλικοειδοῦς ὁδοῦ. Ὅσον ὑψηλότερον ἀναβαίνει τις, τόσο ὠραιότερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον παρίσταται τὸ θέαμα. Ὁ ὀρίζων εἶναι ἤδη εὐρύτατος καὶ τὸ βλέμμα ἔνθεν μὲν εἰσδύει εἰς τὰ στόμια τοῦ Καττάρου καὶ τὰ ἐκατέρωθεν ὄρη, ἔνθεν δὲ ἐπισκουπεῖ τὸ ἀδριατικὸν πέλαγος. Τῶν φρουρίων κανονοβολούντων διηνεκῶς τὴν ἡμέραν ἐκείνην, χάριν τοῦ Πάσχα, ὁ κρότος τῶν τηλεβόλων ἀντῆχει ἐπὶ τῶν βράχων. Παρὰ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους εἰσέρχεται τις ἐντὸς τῶν ὀρίων τοῦ Μαυροβουνίου, διακρίνων ἀμέσως τὴν μετὰ βασιν ταύτην ἐκ τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τῆς αὐστριακῆς καὶ τῆς μαυροβουνιακῆς ὁδοῦ, διαφορᾶς, ἣν πρέπει τις νὰ κρίνῃ ἐπιεικῶς ἀναλογιζόμενος τὸ πενιχρὸν τοῦ τόπου καὶ τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους. Ἐπὶ τρεῖς ἐκεῖθεν κατὰ συνέχειαν ὥρας καὶ μέχρις ὅτου πλησιάσῃ εἰς φαλακρῶν ὁρέων καὶ σχηματίζει ἀμέσως τὴν ἰδέαν ὅτι τὸ ζήτημα τῆς αὐξήσεως τῶν ὀρίων